

BERETNING

1996-2000

DET

DANSKE

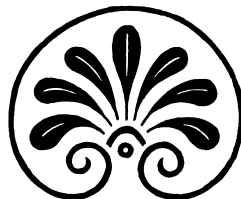
INSTITUT

I ATHEN

THE DANISH INSTITUTE AT ATHENS

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

DET
DANSKE
INSTITUT
I ATHEN

Beretning for perioden

1. januar 1996 til 31. december 2000

Indhold

2	FORORD
3	VEDTÆGTER
5	BESTYRELSE OG PERSONALE
7	ØKONOMI
8	FYSISKE RAMMER OG FACILITETER
11	BIBLIOTEKER
11	<i>Det Nordiske Bibliotek</i>
12	<i>Håndbogssamlinger og Nichebiblioteker</i>
13	DAGBOG 1996-2000
27	FORSKNING
27	<i>Feltprojekter</i>
30	<i>Publikationer</i>
32	<i>Studierejser, kongresser, foredrag</i>
33	UNDERVISNING/EKSKURSIONER
35	STIPENDIEMULIGHEDER
35	<i>VELUXFONDEN af 1981</i>
35	<i>Eleni Nakou Scholarships</i>
38	SERVICEFUNKTIONER
39	<i>Gruppers besøg på Instituttet</i>
42	<i>Besøgende i gæstehusene</i>
46	KRONIK
	<i>Homers publikum, ved Minna Skaft Jensen</i>

Forord

Det afgørende indsnit i denne beretningsperiode er instituttets permanentgørelse efter, at den indledende femårige forsøgsperiode var udløbet i 1997. Endelige vedtægter for instituttet forelå godkendt i 1999.

Nationalmuseet så sig i stand til at forlænge den første direktør, Søren Dietz' udstationerings periode til fem år. Efter et hensigtsmæssigt overlap på et kvartals længde i begyndelsen af 1997 kunne Signe Isager tiltræde som direktør. Hendes udstationeringsinstitution, Syddansk Universitet, kunne tilsvarende stille i udsigt, at udstationeringsperioden kunne forlænges ud over det oprindeligt aftalte. Den institutionelle fælles finansiering af instituttets amanuensisstilling forløb på acceptabel måde.

Som det vil fremgå af de følgende siders afrapportering, holdt instituttet et så højt aktivitetsniveau, som de efterhånden opnåede rammer (herunder det fællesnordiske bibliotek) tillod. I visse tilfælde nærmede man sig sprængningsgrænsen, hvilket i meget konkret forstand blev synligt i forbindelse med jordskælvet i september 1999.

Der er således grund til endnu en gang at takke alle kræfter, der har arbejdet for instituttets fortsatte liv og trivsel - ved økonomisk, kulturel, moralsk og politisk støtte eller ved daglig arbejdsindsats.

Henning Lehmann
Bestyrelsesformand

Vedtægter

De foreløbige vedtægter for den selvejende institution, Det Danske Institut i Athen, blev officielt godkendt af Undervisningsministeren, Bertel Haarder, den 28. August 1992. I april 1997 overgik tilsynet med Instituttets virksomhed til Forskningsministeriet. De endelige vedtægter godkendtes af Forskningsministeren d. 8. januar 1999. Efterfølgende korte sammenfatning kan tjene som illustration af vedtægternes karakter og Instituttets virksomhed:

Instituttet er en almennyttig, selvejende institution, som har til formål:

- at bevare og videreudvikle de kulturelle bånd, der består og knyttes mellem Danmark og Grækenland – samt mere specifikt
- at fremme forskning, undervisning og kulturformidling inden for Grækenlands og Middelhavslandenes arkæologi, historie, sprog, litteratur, billedkunst, arkitektur og kulturtraditioner.

Følgende institutioner indstiller hver et medlem til instituttets bestyrelse: Undervisningsministeriet, Kulturministeriet, Forskningsministeriet, Udenrigsministeriet, Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Syddansk Universitet, Nationalmuseet og Akademirådet. Endvidere er den til enhver tid siddende danske ambassadør i Athen, ex officio, medlem af bestyrelsen.

Direktøren ansættes af bestyrelsen. Aftale om direktørpostens besættelse og finansiering indgås mellem Nationalmuseet, Københavns Universitet, Syddansk Universitet og Århus Universitet og instituttets bestyrelse. Aftalen godkendes af Forskningsministeriet.

Instituttet følger i øvrigt de almindelige regler for statsinstitutioners virksomhed, og direktøren var i beretningsperiodens første år ansvarlig overfor Undervisningsministeriet. Instituttet etableredes for en 5-årig forsøgsperiode. Ved dennes udløb, 1. april 1997, fik Det Danske Institut status af permanent institution under Forskningsministeriet.

Instituttet er i skrivelse af 7. marts 1992 af de kompetente græske myndigheder anerkendt som “The Danish Institute at Athens for Classical Studies, Archaeology and Cultural History”.

Bestyrelse og Personale

Instituttets bestyrelse bestod i 1996-2000 af Henning Lehmann (UVM) fra 1. sept. 1999, Steen Hvass (NM) fra 1. sept. 1999, Minna Skafte Jensen (SHF) fra 1. sept. 1999, Annette Rathje (KU) fra 1. sept. 1999, Karen Zahle (AR) fra 1. sept. 1999, Helle Behrndt (KM) fra 1. apr 1996 til 31. juli 2000, Signe Isager (SDU) indtil 31.12.96, Poul Pedersen (SDU) fra 1.1.1997, Ole Thomsen (AU) indtil 31.7.1996, Bodil Due (AU) fra 1.8.1996, Henning Melchior (UM) fra 1. april 1996 til 31. juli 2000, Lisbet Dreyer Rubinstein (UM) fra 1. aug. 2000, Nina Sindbjerg Hobolth (KM) fra 1. aug. 2000, Thomas Rechnagel (Ambassaden i Athen).

I **1996** afholdtes 3 møder i bestyrelsen:

22. februar 1996 i København, 4. juni i København, 28. november i København.

I **1997** afholdtes 2 møder i bestyrelsen:

2. april i Athen, 2. december i København .

I **1998** afholdtes 2 møder i bestyrelsen:

4. april i Athen, 26. oktober i København.

I **1999** afholdtes 3 møder i bestyrelsen:

8. februar i Århus, 26. marts i Athen, 12. november i Odense.

I **2000** afholdtes 2 møder i bestyrelsen:

31. marts i Athen, 16. november i Odense.

Instituttets personale bestod i 1996 og 1997 af Søren Dietz, direktør indtil 1. april 1997, Signe Isager, direktør fra 1.1.1997 (de første tre måneder som med-

direktør), Hanna Lassen, sekretær, Anette Due, bogholder indtil 1.7.1997, Helene-Sophie Krause, bogholder på prøve 1.7. til 1.12.1997.

I 1998 og 1999 bestod Instituttets personale af Signe Isager, direktør, Inge Nielsen, forskningslektor (fra 1. marts 1998), Xenia Christensen, bogholder, Hanna Lassen, sekretær.

Økonomi

Udgifter til instituttets drift afholdtes via årlige bevillinger fra Undervisningsministeriet, siden april 1997 fra Forskningsministeriet. Kulturministeriet har ydet tilskud til kulturelle arrangementer efter ansøgning. Statens Humanistiske Forskningsråd har støttet udgivelsen af instituttets publikationer. Direktøren aflønnedes indtil 1. april 1997 af Nationalmuseet, med tilskud fra Gösta Enboms Fond, meddirektøren af Syddansk Universitet. Siden da har Syddansk Universitet alene aflønnet direktøren. Forskningslektoren aflønnes af Aarhus Universitet, Nationalmuseet, Syddansk Universitet (institutdelen) og Carlsbergfondet (forskningsdelen).

Instituttets projekter har i perioden 1996 til 1999 opnået eksterne økonomiske tilskud fra følgende sider: Generalkonsul Gösta Enboms Fond, Eleni Nakou Fonden, Carlsbergfondet, Ny Carlsbergfondet, Statens Humanistiske Forskningsråd, VELUXFONDEN af 1981, Konsul George Jorck og Hustru Emma Jorcks Fond, G.E.C. Gads Fond, Carl Nielsen og Anne Marie Carl-Nielsens Fond, H. P. Hjerl-Hansen Mindefondet, Den Kongelige Danske Ambassade i Athen og sponsorstøtte fra Lundbeck Hellas, Maersk Hellas, Hempel Hellas, MD Foods og Carlsberg Bryggerierne.

Fysiske rammer og faciliteter

Ved oprettelsen i 1992 flyttede instituttet ind i lejede lokaler i Kavalotti 5 i Makryianni kvarteret. Den 2. april 1993 blev instituttets nye domicil, Herefondos 14 i Plaka indviet.

Instituttet rådede per 31. december 1999 over følgende lokaliteter:

- 1) Ejendommen Herefondos 14 i Plaka, anskaffet i september 1992, indviet 2. april 1993. Gave fra Carlsbergfondet.
- 2) Naboejendommen Herefondos 12, anskaffet i juni måned 1995 og ved hjælp af et rentefrit lån fra Undervisningsministeriet indrettet til gæstehus. Indviet 2. april 1997. Gave fra Carlsbergfondet.
- 3) Grundstykket Herefondos 16, koteletgrunden bag Herefondos 12, anskaffet i oktober 1996. Gave fra Carlsbergfondet.
- 4) Bevilling fra VELUXFONDEN af 1981 til opførelse af auditorium, 2 kontorer samt medierum på denne grund.
- 5) Et lejet 2 etagers gæstehus i Kavalotti 5 med 7 gæsterum, deraf 4 dobbeltværelser og 3 enkeltværelser (siden september 1999 midlertidigt erstattet af fire værelses lejlighed i Parthenonos 22)

Opførelsen af auditoriet påbegyndtes i 1999 og auditoriet blev indviet d. 6. oktober 2000. Fra dette tidspunkt vil følgende funktioner kunne rummes i Instituttets kompleks i Plaka:

Kontorer: Sekretær (med frontopgaver) i kontoret Herefondos 14. Direktør og Servicemedarbejder, 1. sal Herefondos 14, Bogholder og Akademisk medarbej-

der over auditorium. Dertil kommer 3 arbejdspladser for stipendiater over auditoriet.

Auditorium med plads til mellem 80 og 100 personer til foredrag, symposier, koncerter og udstillinger. Indtil færdiggørelsen (fra år 2000) foregik disse aktiviteter i Herefondos 12 samt i rum bagved frontsekretæren i Herefondos 14.

Arkiver/studierum. Rummet ud mod gaden i underetagen i Herefondos 12 fungerer som arkivrum. Det er primært beregnet til brug for instituttets arkæologiske undersøgelser, med plads til "dagbøger", feltnotater, arkitektur- og udgravningsplaner samt billedarkiv.

Nichebiblioteker. Der findes et bibliotek med håndbøger m.m. i konferencerummet på 1. sal i Herefondos 14, hvor der desuden fremlægges tidsskrifter, brochurer, fagblade, m.m. til orientering for gæsterne. Desuden findes der et bibliotek i opholdsstuen i Gæstehuset Herefondos 12, primært dansk litteratur og værker om dansk litteratur, arkitektur og kunst.

Gæsteboliger. På første og anden sal i Herefondos 12 er der indrettet tre lejligheder til forskere og kunstnere med længerevarende ophold i Athen. Endvidere fandtes der syv værelser i Gæstehuset Holberg, i Kavalotti 5, til yngre forskere og kunstnere samt studerende. Disse er midlertidigt erstattet af 4 værelser i Parthenonos 22.

Det kan hertil føjes, at der er udtrykt et stærkt ønske fra udøvende kunstnere (malere, billedhuggere, kunsthåndværkere o.a.) om at få stillet atelier til rådighed i Athen. Det har ikke været muligt at imødekomme et sådant ønske indenfor de beskrevne fysiske rammer. Der blev arbejdet på at etablere adgang til sådanne faciliteter på et velegnet sted.

Direktøren har i hele perioden boet til leje i en lejlighed på 3. sal i Propyleion gaden 30 ved østskråningen af Philopappos højen.

Det er med beklagelse, at Instituttet må meddele tabet af den minibuss af typen VW Caravelle, som Generalkonsul Gösta Enboms fond stillede til rådighed for Instituttet. Vognen blev offer for et bombeattentat og blev totalskadet.

Biblioteker

Bygningen i Kavalotti 7, som rummer det Nordiske Bibliotek, stod færdig i juli måned 1995, hvor overførsel af bøger fra Det Svenske institut blev påbegyndt. I september kunne biblioteket åbne for brugerne og den 20. oktober foregik den højtidelige indvielse under overværelse af tre undervisningsministre og en statssekretær fra de nordiske lande og undervisningsminister Georgos Papan-dreu fra Grækenland. Der er ansat en bibliotekar og en assistent, begge på fuld tid, ved biblioteket. Omkostningerne dækkes via institutternes driftsbevillinger.

Dagen for indvielsen af Det Nordiske Bibliotek i Athen.

Åbningstiderne for biblioteket er som følger: mandag til fredag: 9.00-19.00. Forskere og studerende fra de Nordiske lande kan få udleveret nøgle og elektronisk adgangskort, således at biblioteket kan anvendes udenfor de officielle åbningstider.

I 1999 blev Nordisk Bibliotek tilsluttet biblioteksdatabase ARGOS, som en lang række forskningsbiblioteker i Athen deltager i. Græske bogtitler er alle indkodet i basen for alle de deltagende græske og i Grækenland beroende

udenlandske forskningsbibliotekers vedkommende, mens kun tre biblioteker har fået deres internationale bøger indlæst. Det er Det Amerikanske Institut, Det Franske Institut og Det Danske Institut.

Håndbogssamlinger og Nichebiblioteker

Udover Det Nordiske Bibliotek har de nordiske institutter samlinger af standardværker og håndbøger, som bruges i det daglige arbejde. Endvidere opbygger Institutterne løbende nichebiblioteker (typisk indeholdende litteratur fra og information om de enkelte lande). Det Danske Institut registrerede i 1996-1999 864 bøger og serier indenfor denne kategori. Flest indkom som gaver til Instituttet.

Dagbog 1996-2000

Forår 1996

16. – 29. februar

Udstillingen "On the Spiritual in Art" på Athens kunstcenter, Vassilissis Sophias, Eleftherias Park med værker af Anna Karin Byland, Sverige – Olav Christopher Jenssen, Norge – Magnus Kjartansson, Island – Bjørn Nørgaard, Danmark – Hannu Välsänen, Finland. Arrangører: Athens Kulturcenter i samarbejde med de nordiske landes ambassader.

20. februar

"Ethnic Chairs and the Academy: The Privatization of Scholarships." Foredrag på engelsk ved professor Richard Clogg, St. Anthony's College, University of Oxford.

20. marts

"Tradition in Late Antique Sculpture." Foredrag på engelsk ved professor dr.phil. Niels Hannestad, Aarhus Universitet.

2. april

Årsmøde.

Afholdtes på The Acropolis Research Centre, Makriyianni 2-4.

- Beretning for året 1995 ved direktør dr.phil. Søren Dietz (på engelsk)
- Festforelæsning på engelsk ved professor Kristof Glamann, tidligere formand for Carlsbergfondets bestyrelse: The Greek Inspiration. About Carl Jacobsen, Founder of the New Carlsberg Glyptothek, Brewer and Patron of the Arts, and his Travel in Greece in 1887.
- Reception på Det Danske Institut.

8. maj

"Hellenistic Rhodes." Foredrag på engelsk ved dr.phil. Vincent Gabrielsen, Københavns Universitet.

Efterår 1996

15. oktober

"The Occupation and Liberation of Greece during the Second World War." Foredrag på engelsk ved ph.d. Lars Bærentzen, København.

16. oktober

Monteverdi-Matthiessen. Musikstuderendes kammerkor, Aarhus Universitet gav koncert.

22. oktober - 3. november

FACE COPENHAGEN. Fotografen Zetta Dekopoulou viste indtryk fra Europas kulturby 1996.

5. november

"Between Olbia and Chersonnesos – a Greek settlement in Northwestern Crimea." Foredrag på engelsk ved docent, dr.phil. Lise Hannestand, Aarhus Universitet.

21. November

"Modern Concept of Art: An Artist's development since the sixties." Foredrag på engelsk ved Professor Bjørn Nørgaard, København.

Forår 1997

29. januar

Foredragsaften ved pastor Klaus Frisman.

9. februar

Gudstjeneste ved pastor Klaus Frisman.

15. februar

Trio Danica spillede dansk folkemusik.

7. marts

Session af konference under Sokrates-programmet, samarbejde mellem Germanistisk Institut på Universitetet i Athen og Roskilde Universitetscenter.

2. april

Årsmøde og indvielse af instituttets nye gæstehus Herefondos 12.

- Beretning om instituttets aktiviteter i året 1996 og gennemgang af hovedlinier i instituttets virksomhed de første fem år ved den afgående direktør dr.phil. Søren Dietz.
- Rektor, dr.phil. Henning Lehman, formand for instituttets bestyrelse og professor, dr.polit. Poul Chr. Matthiessen, formand for Carlsbergfondets direktion, takkede Søren Dietz for hans store indsats.
- Præsentation af den nye direktør, lektor ved Syddansk Universitet Signe Isager.
- Zapolski kvartetten, medlemmer af Danmarks Radios Symfoniorkester spillede Carl Nielsen
- Buffet på Det Danske Institut i Athen. Musik ved Zapolski Kvartetten.

9. april

Den minibuss, der af Generalkonsul Gösta Enboms fond var stillet til rådighed for instituttet, totalskadedes af brandbombe. Ingen personer var i fare.

10. april

"Ancient Agriculture in Greek and Roman Art." Foredrag på engelsk ved professor, dr. phil. Jens Erik Skydsgaard.

16. april

Filmaften ved pastor Klaus Frisman.

20. maj

Det første Holbergseminar: "Miraklernes Gud. Asklepieion på Akropolis' sydskrænt." Foredrag ved specialestuderende i Klassisk Arkæologi Jesper Jensen, Aarhus Universitet.

29. maj

"The Palaces of the Hellenistic Kings." Foredrag på engelsk ved forskningsstipendiat dr. phil. Inge Nielsen.

12. juni

Besøg af miljøkommissær Ritt Bjerregaard med følge.

24. juni

"Longos' pastorale eksperiment." Foredrag ved specialestuderende i klassisk filologi Anne Mette Lauritsen.

22. juli

Professor, dr.phil. Otto Steen Due, Aarhus Universitet, læste op af sine nye oversættelser af Ovids Metamorfoser, Vergils Æneide og Homers Iliade.

Efterår 1997

27. september

"Grafik, Kunst og Teknik." Foredrag ved grafiker Børge Chr. Meibom.

7. oktober

"Halikarnassos and the Greeks - new evidence on cultural life and architecture in the home town of Herodotos." Foredrag på engelsk ved dr. phil. Poul Pedersen, Syddansk Universitet og direktør Signe Isager.

10. oktober

Åbning af fotograf Ture Hal Jensens udstilling VANDRINGER (åben 11. oktober til 16. november).

22. oktober

Generalforsamling i Foreningen af Danske Forretningsfolk i Athen.

4. November

"The Polis Structure in Classical Arkadia." Foredrag på engelsk ved ph.d.

11. december

"Græsk Folkedans." Foredrag ved specialestuderende i Moderne Græsk Ditte Løssl, Københavns Universitet.

Forår 1998

5. - 16. januar

Græsk Epigrafik. Kursus for overbygningsstuderende på specialeniveau, ph.d. studerende samt adjunkter, afholdt i samarbejde med Center for Antikstudier, Aarhus universitet.

18. januar

Arrangement ved pastor Klaus Friesman.

22. januar

Arrangement ved pastor Klaus Friesman.

27. - 28. februar

"Recent Research in Arcadia." Symposium organiseret af det Danske, Finske, Norske og Svenske Institut i fællesskab.

17. marts

"Tobacco, Arms and politics. Greece and Germany from world crisis to world war 1929-41." Foredrag på engelsk ved ph.d. Mogens Pelt, Københavns Universitet.

1. april

Præsentation af den nye græsk-danske ordbog, redigeret af Rolf Hesse.

2. april

Årsmøde.

-
- Rapport over instituttets virksomhed i året 1997, ved direktør Signe Isager.
 - Homer's Audience, festforelæsning på engelsk ved professor dr. phil. Minna Skafte Jensen, Odense Universitet.
 - Åbning af udstillingen KERAMISK UNIKA med værker af græske og danske kunsthåndværkere. Udstillingen varede til 19. april.

4. maj

"On the E at Delphi. Et bidrag til sindets og verdensordenens historie, skrevet i Delfi omkring 100 år efter Kristi fødsel." Foredrag på engelsk ved professor, dr.phil. Johnny Christensen, Københavns Universitet.

Efterår 1998

12. september

Danseften i Dora Stratou Teatret ved Philopapposhøjen som optakt til Niels Skovgaard udstillingen. Dora Stratou danserne optrådte med megariske danse og den danske folkedansergruppe Rejseholdet med danse fra Danmark.

12. oktober - 6. december

Udstillingen NIELS SKOVGAARD OG GRÆKENLAND, hvor der vistes et udvalg af især Niels Skovgaards værker.

16. november

"The Foundation of Nea Paphos in Cyprus: Myth, History, or Historical Myth?" Foredrag på engelsk ved forlagsdirektør, ph.d. Tønnes Bekker Nielsen, Aarhus Universitetsforlag.

28. november

"Den irske (og britiske) lyriker Louise MacNeice." Foredrag ved professor, dr.phil. Johnny Christensen og fuldmægtig Lis Christensen.

14. december 1998 - 31. januar 1999

Udstillingen HALLER VON HALLERSTEIN I GRÆKENLAND. Den tyske arkitekt Carl Haller von Hallerstein (født i Nürnberg 1774) foretog sammen

med bl.a. den danske filolog P.O. Brøndsted en ekspedition til Grækenland i årene 1810-17, og udstillingen viste blandt andet de mange tegninger som dette samarbejde resulterede i.

Forår 1999

11. januar

"Brøndsted and Ali Pasha. Den danske arkæolog og filolog P.O. Brøndsteds møde med den tyrkiske sultans guvernør i Nordvest Grækenland, albaneren Ali Pasha." Foredrag på engelsk ved docent, dr. phil. Jacob Isager, Syddansk Universitet.

12. februar.

VELUXFONDEN af 1981 stillede 500.000 kr. til rådighed for Det Danske Institut i Athen. Beløbet skal anvendes til stipendier til forskere og kunstnere.

15. – 28. februar

Udstillingen FRA KØBENHAVN TIL GRÆSKE STIER, med akvareller af Ilse Storrud.

21. februar

Gudstjeneste ved pastor Klaus Frisman.

3. marts

Gudstjeneste ved pastor Klaus Frisman.

10. – 14. marts

"Northwestern Greece before and after the foundation of Nikopolis." Internationalt symposium arrangeret af docent, dr.phil. Jacob Isager. Tre forelæsninger var offentlige og blev afholdt på Det Italienske Institut:

10. marts

"The Campsite Monument of Augustus at Nikopolis", ved dr. Konstantinos Zachos, Eforatet i Ioannina.

Münster.

11. marts

"Landscape Archaeology in the Territory of Nicopolis", ved professor James Wiseman, University of Boston.

12. marts

"The Home of Acheloos. New Studies on the Topography and Archaeology of the Ancient Polis Stratos", ved professor Peter Funke, Universität Münster.

26. marts

ÅRSMØDE. Afholdtes på Akropolis Research Centre, Makriyanni 2-4.

- Rapport over Instituttets virksomhed i året 1998, ved direktør Signe Isager.
- Cultic Theatres and Ritual drama in Ancient Greece. Foredrag ved forskningslektor, dr. phil. Inge Nielsen.
- Dansk Saxofonkvartet spillede klassisk og ny musik
- Herefter reception på Det Danske Institut, Herefondos 12-14.

27. marts

Ekskursion for gæsterne fra Danmark til Artemis helligdommen i Brauron og minedistriktet Laurion.

13. april

Athen som idealby. Tværfaglig ekskursion med temaet Athen som idealby, ved Annette Rathje og Hanne Marie Ragn Jensen, Københavns Universitet. Signe Isager holdt foredrag på Agora.

15. april

"Røvere og Soldater - kretensernes forhold til vold og økonomi i den hellenistiske periode." Foredrag af Ph.d. studerende Kirsten Kvist.

Her deltog udover i Athen boende nordisk-sprogede også historiestuderende, som deltog i ekskursionen "Athen som Idealby" ved Jens Krasilnikoff og Erik Christiansen, Aarhus Universitet.

21. april

Ph.d. studerende Kirsten Kvist talte for ekskursionsdeltagerne, Athen som Idealby

25. – 29. april

Keramikseminar, ved Torben Melander, Thorvaldsens Museum, lektor Lone Wriedt Sørensen og lektor Annette Rathje, Københavns Universitet.

6. maj

Ekskursion af arkæologi og oldtidskundskabsstuderende, ved Maria Berg Briese, Syddansk Universitet. Signe Isager viste rundt i mindedistriktet Laurion.

12. maj

"Megara seen through the Eyes of Niels Skovgaard." Foredrag på engelsk ved danseantropolog, Dr. Irene Louzaki, The Aegean University.

14. juni

Første spadestik til den nye auditorium- og udstillingsbygning, Herefondos 16, tages under overværelse af repræsentant for de græske arkæologiske myndigheder.

21. – 22. juni

Signe Isager besøgte Aristoteles Universitetet i Thessaloniki.

24. juni

Holbergseminar om "Gravrelieffer og dødeforestillinger i klassisk tid" ved cand.mag. Stina Kristensen.

Efteråret 1999

6. september

Et jordskælv, målt til 5,9 på Richter skalaen, ramte Athen. Gæstehuset Holberg måtte evakueres.

23. – 25. september

"Translators and Translations. Greek Danish." Græsk Dansk symposium om oversættelsesproblematik, ved Rolf Hesse, Henrik Holmboe og Signe Isager.

Tre forelæsninger var offentlige og foregik på Det Italienske Institut:

24. september

"Translation from Modern Greek into Danish at the EU institutions." Foredrag på engelsk ved Niels Jaeger, oversætter ved EU i Bruxelles.

"On Subtitling – in Theory, in Denmark and in Greece." Foredrag på engelsk ved Henrik Gottlieb, Københavns Universitet og Iannis Papadakis, Project TLE, Athen.

1. oktober

Instituttet overtog fra Det Norske Institut i Athen lejemålet af 4-værelses lejlighed i Parthenonos 22. Lejligheden er foreløbig erstatning for gæstehuset Holberg.

Den **1.-20. november** arrangerede instituttet i samarbejde med Athens Kommune, Det græske Radiosymfoniorkester og Philippos Nakas Konservatoriet HELIOS FESTIVAL med focus på den danske komponist Carl Nielsen og hans hustru, billedhuggeren Anne Marie Carl-Nielsen. De fleste arrangementer fandt sted i det tidligere GAZI, nu kulturcentret Technopolis, Pireos 100.

2. november

Officiel åbning af udstillingerne:

- Carl Nielsen – en udstilling på engelsk forberedt af Nielsen Museet i Odense.
- Anne Marie Carl-Nielsen – et udvalg af skulpturer, tegninger med mere fra Nielsen Museet i Odense.
- Carl og Anne Marie i Athen i 1903 – en udstilling om parrets ophold og arbejde, udarbejdet af forskningsstipendiat Knud Ketting for Det Danske Institut i Athen.

3. november

"Anne Marie Carl-Nielsen and her Work on the Acropolis Sculptures." Foredrag på engelsk ved forskningslektor, ph.d. Sanne Houby-Nielsen.

6. november

Anne Øland Piano recital

6. november

Kammerkoncert ved Helios festival Chamber orchestra, dirigeret af Nikos Christodoulou, solist Anne Øland.

11. november

Deltagerne i masterclass ved Anne Øland og Knud Ketting holdt afsluttende koncert på Philippos Nakas konservatoriet.

14. november

"The Nielsen Family, their stay in Athens and the Athens musical life around the turn of the century." Foredrag på engelsk (med musikindslag) ved forskningsstipendiat Knud Ketting.

16. november

Det græske radiosymfoniorkester spillede Carl Nielsen, dirigeret af Nikos Christodoulou.

Solist på klarinet: Spyros Mourikis.

18. november

"Carl Nielsen and his music." Foredrag på engelsk (med musikindslag) ved for skningsstipendiat Knud Ketting.

19. november

Koncert med det græske radiokor måtte aflyses på grund af præsident Bill Clintons besøg i Athen.

20. november

Afsluttende koncert. The Helios Festival Sextet. Solister: Nina Kaloutsas, sopran. Nikos Christodoulou, piano.

7. november

Gudstjeneste ved Klaus Friesman.

10. november

Generalforsamling i foreningen for De Danske Forretningsmænd i Athen.

17. - 20. november

"The Royal Palace Institution in the First Millennium BC. Regional development and cultural interchange between East and West." Internationalt seminar arrangeret af forskningslektor, dr. phil. Inge Nielsen. Seminaret fandt sted på Det Italienske Institut.

22. november

Foreningen Holger Danske holdt møde på instituttet.

Foråret 2000

7. Februar

Indvielse af bronzealderudstilling. Organiseret af Jørgen Jensen, Steen Hvass, Jette

Sandal og U. Larsen.

21. februar

"Musical Tradition from the Holy Mt Athos." Foredrag på engelsk ved Tore Tvarnø Lind foredrag om byzantinsk musiktradition på Athos.

22. februar

Ambassadøren, formanden for Dansk Kirke i udlandet, generalsekretæren og den svenske præst for Sømandskirken besøgte Institutet.

20. marts

Institutet var vært for arrangement i Forretningsmandsforeningen. Peter Vejleskov og Signe Isager holdt korte foredrag.

31. marts

Årsmøde.

- Rapport over Instituttets virksomhed i året 1999, ved direktør Signe Isager.
- Koncert med Den Danske Blæserkvintet.
- Herefter reception på Det Danske Institut, Herefondos 12-14.

10. - 13. April

Overbygningsseminar for moderne græsk. Peter Vejleskov bød velkommen.

15. april

Opgavekommissionen havde møde på instituttet.

27. juni

"At oversætte den antikke Æsoproman til dansk." Foredrag af cand.mag. Carsten Weber, Københavns Universitet.

6. oktober

Auditoriebygningen indvies.

- Velsignelse af auditoriet af Aghias Aikaterinis kirken.
- Indvidelse af auditoriet med uropførelse af Carl Nielsens festpræludium for blæsere ved solokalrinettist Spiros Mourikis og hans blæserkvintet.

-
- Velkomsttale ved Henning Lehman, Rektor Aarhus Universitet.
 - Officiel indvielse ved forskningsminister Birte Weiss.

8. - 26. oktober

Udstillingen SPEJLINGER med malerier af Bent Stubbe Teglbjærg og bronzer af Hanne Varming.

26. oktober

"Amnestien i 403 f.Kr. Udvalgte retstaler af Lysias, Isokrates og Andokides". Foredrag stud.mag. Trine Madsen, Københavns Universitet.

30. oktober

"City States in World History." Foredrag på engelsk af dr.phil. Mogens Herman Hansen, Copenhagen Polis Centre, Københavns Universitet.

6. november

"Orthia helligdommen i Sparta 9.-6. århundrede f.Kr." Foredrag ved specialestuderende Lena Kristina Jacobsen, Københavns Universitet.

13. november

"Senantikke mosaikker i Middelhavsområdet." Foredrag på græsk ved professor Panagiota Atzaká-Asimakopoulou, Center for Byzantinske Studier i Thessaloniki.

"Mosaics in Late Antique Halikarnassos, Cultural Relations and Context." Foredrag på engelsk ved mag.art. Birte Poulsen, Syddansk Universitet.

27. november

"A Rich Hellenistic Tomb in Aetolian Chalkis." Foredrag på engelsk ved forskningsstipendiat cand.mag. Jonas Eiring.

4. - 22. december

Udstillingen DANSKE TEKSTILER ved Lone Bullinger og Lone Simone Simonsen.

13. december

"Minoernes kulturelle interaktioner med det østlige Middelhavsområde i 1. halvdel af 2. årtusinde fvt." Foredrag af specialestuderende Annette Højén Nielsen.

Forskning

Feltprojekter

Feltarbejde i Chalkis, Aitolias 1996-1998.

Det Danske Institut i Athen fortsatte, i samarbejde Nationalmuseet i København og det 6. eforat for forhistorisk og klassisk arkæologi i Patras, i 1996 - 1998 de arkæologiske undersøgelser omkring oldtidsbyen Chalkis i Aitolien, som blev påbegyndt i 1995. Undersøgelserne koncentrerer sig om to områder. Pangali, et plateau på Varassovabjergets østside og Aghia Triada, en 30 meter høj sandstensklippe ud i havet øst for fiskerbyen, Kato Vasiliki. Navnet på klippen skyldes en treskibet, 30 meter lang, tidlig kristen basilika på toppen, viet til den hellige treenighed.

Pangali plateauet er, ind i landet mod nord og sydpå mod havet, afgrænset af kraftige, tre meter brede kasse-mure opbygget af store rektangulære kalkstensskvadre. Udfra typologien kan murene dateres til 4. årh. f.Kr. Spredte fundamenter tilhørende store bygninger blev registreret på overfladen. Der var ikke spor efter regelmæssig bebyggelse i nærheden af husgrundene. I forbindelse med et klippeskjul øst for det sydlige murforløb fandtes skår og obsidian fra en senneolitisk/chalkolithisk bebyggelse (4.årt. f.Kr.). I 1996 bekræftede en prøvegravning af et felt på 2 x 2 meter at der, i dette område, havde været en betydelig bebyggelse i perioden. Undersøgelserne blev ledet af Michalis Cazis.

På Hagia Triada klippen blev åbnet fire felter omkring den byzantinske forsvarsmur, som omgav hele toppen af klippen. Et halvanden meter tykt fyldlag støttede muren på indersiden. I fyldlaget fandtes skårmateriale fra mykensk tid, et stort materiale fra den arkaiske periode, fra omkring 700 f.Kr., gennem klassisk tid og frem til hellenistisk tid i 2. årh. f.Kr. Nedenfor den byzantinske mur fandtes fundamenter fra klassisk og hellenistisk tid. En stor kasse-mur fra 4. årh. f.Kr. ved det nordvestlige hjørne blev nærmere undersøgt. Større dele af den klassiske befæstningsmur, placeret under og nedenfor den byzantinske mur, blev afdækket. En sondage blev endvidere udlagt i højens østlige del hvor samme perioder var repræsenteret. I 1996 varede udgravningen fra den 24. juni til den 26. juli.

I forbindelse med en afrensning af områderne nord og øst for den byzantinske mur på Hagia Triada blev større dele af den klassiske befæstningsmur frilagt. Dette murforløb adskiller akropolen fra den mellemste by, som breder sig fra muren mod et horisontalt plateau der ligger langs højens nordlige og østlige

kanter. Fra den klassiske mur ned mod plateauet, mod øst, blev to felter åbnet indtil muren. Udgravningerne i 1997 viste at rektangulære huse med tage dækket med tegl af lakonsk type var adskilt fra den klassiske befæstningsmur ved en smal gyde. Under nedfalden tegl i husene fandtes gulvlag fra bebyggelse i hellenistisk tid, men også noget tidligere materiale fandtes i fylden. En søgegrøft vinkelret på bymuren mod nordvest afdækkede en serie af fundamenter parallelle med befæstningsmuren. Murene tilhører huse fra den arkaiske og den klassiske periode. En mur opbygget af større kvadre parallelt med det horisontale plateau, tilhører muligvis et offentligt bygningsanlæg. I nederste lag i søgegrøften fandtes, mellem den byzantinske og den klassiske bymur, et kulturlag som kunne dateres til den tidligste fase af bronzealderen omkring 3.000 f..Kr. En søgegrøft på mere end hundrede meter strakte sig fra akropolen over den mellemste by til det nedre område, hvor serier af terrasseringsmure omgiver højen.

Der blev ikke arbejdet på Pangali i 1997.

I 1997 fortsatte geolog Kaj Strand Petersen (fra GEUS) sine undersøgelser af kystliniens forløb i oldtiden. Boringer vest for Hagia Triada viste at der, i oldtiden, havde ligget en havbugt på denne side af klippen. På østsiden af klippen stødte boret derimod hurtigt på grundfjeldet. Undersøgelserne tyder således på, at den havn, som Homer omtaler i forbindelse med Chalkis, har ligget i området ind mod nutidens fiskerby, Kato Vasiliki. I 1997 varede udgravningen fra den 23. juni til den 25. juli.

I 1998 fortsattes afrensningen af Hagia Triada højens byzantinske og klassiske fæstningsmure samt udgravningen og opmålingen af fundamenter efter klassisk-hellenistiske huse udenfor fæstningsmurene. På østsiden af højen lokaliserede en søgegrøft kulturlag på omtrent 4 meters dybde med rige forhistoriske lag (senneolitisk-sen bronzalder) samt lag fra geometrisk-hellenistisk og byzantinsk tid. Geologiske undersøgelser i 1997-1998 i Kato Vasiliki bugten tyder indtil videre på., at den antikke havn lå umiddelbart vest for Hagia Triada Højen.

Deltagere: Lederne af projektet var Søren Dietz, direktør for Det Danske Institut i Athen indtil 1. april 1997 og Lazaros Kolonas, efor for det 6. eforat i Patras. Ledere af feltarbejdet var Carlsberg stipendiat Sanne Houby-Nielsen og Ioannis Moschos, epimelet ved 6. eforatet.

Fra dansk side deltog endvidere geologen Kaj Strand Petersen og cand. mag. Jonas Eiring (keramikregistrering), Hans Henrik Frost (fotograf), museusinspektør Claus Grønne (tegl) samt følgende studenter:

1996: Jette Husum (KU), Lisbeth Bredholt Christensen (ÅU), Sine toft Jensen (ÅU), Jesper Jensen (ÅU), Ida Thuesen (KU), Heidi von Wettstein (KU), Theofanis Mavridis (Ath. Univ.) og Hege A. Alisøy (Bergens Univ.).

1997: Jesper Jensen (ÅU), Heidi von Wettstein (KU), Hege A. Alisøy (Bergens Univ.), Louise Mejer (ÅU), Kim Jessen (ÅU), Søren Fredslund Andersen (ÅU), Trine Eltang (ÅU), Sine Toft Jensen (ÅU), Theofanis Mavridis (Ath. Univ.), Elisabeth Bollen (Univ. Sydney) og Craig Barker (Univ. Sydney). Endvidere Dr. Kenneth Sheedy fra den australske skole i Athen.

1998: Annette Højen Nielsen (AU), Mette Hvelplund (AU), Dorthe Blaabjerg Nissen (AU), Anna Høher Kiil Jørgensen (AU), Christine Lorentzen Nielsen (KU), Peter Rose (KU), Søren Skriver Tillich (KU), Julie Maria E.G. Mortensen (KU), Hege A. Alisøy (Bergen Univ.), og fra græsk side Theophanis Mavridis, Panagiota Galiatsou, Marianna Demopoulou, Nancy Katsaiti, Vlachia Michalis, Chara Skarmea, Paraskevi Staikou, Panagiota Tsakalou, Antonia Sidiropoulou.

Fra dansk side blev projektet støttet af Generalkonsul Gösta Enboms Fond og Carlsbergfondet.

Litteratur:

Dietz S., Kolonas L., Moschos I. og Houby-Nielsen S. (red.). Surveys and Excavations in Chalkis, Aetolias, 1995-1996. First preliminary report, *Proceedings of the Danish Institute at Athens*, Vol. II, 1998, 233-317.

Dietz, S., Kolonas, L., Moschos, I. og Houby-Nielsen, S (red.). Greek-Danish Excavations in Aetolian Chalkis 1997-1998. Second Preliminary Report, *Proceedings of the Danish Institute at Athens*, Vol. III, 2000.

Publikationer

Instituttet udgiver tidsskriftet *Proceedings of the Danish Institute at Athens* (PoDIA), der udkommer hvert andet år, samt. monografi serien *Monographs of the Danish Institute at Athens* (MoDIA), begge fortrinsvis på engelsk. Desuden en ny serie i mindre format, kaldet *Miscellanea*. Publikationerne distribueres af Aarhus University Press.

I 1997 udkom to bind i serien *Monographs of the Danish Institute at Athens*.

MoDIA I

Late Minoan III Pottery. Chronology and Terminology. Acts of a Meeting held at the Danish Institute at Athens, August 12-14, 1994. Redigeret af Erik Hallager og Birgitta Paalson Hallager.

MoDIA II

Byzantine Chant. Tradition and Reform. Acts of a Meeting held at the Danish Institute at Athens, 1993. Redigeret af C. Troelsgård.

I 1998 udkom bind II af *Proceedings of the Danish Institute at Athens* med følgende indhold:

- Søren Dietz og Signe Isager, *Forord ved redaktørerne.*

Søren Dietz, *The Cyclades and the Mainland in the Shaft Grave period – a summary.*

Ingrid Strøm, *The early sanctuary of the Argive Heraion and its external relations (8th – early 6th cent. B.C.). Bronze imports and Archaic Greek bronzes.*

Sanne Houby Nielsen, *Revival of the funerary practices in the Hellenistic and Roman Kerameikos.*

Jaari Pakkanen, *The column shafts of the Propylaia and Stoa in the sanctuary of Athena at Lindos.*

Kristian Jeppesen, *Das Maussolleion von Halikarnass, Forschungsbericht 1997.*

Søren Dietz, Lazaros Kolonas, Ioannis Moschos and Sanne Houby-Nielsen, *Surveys and Excavations in Chalkis, Aetolias 1995-1996. First preliminary report.*

Lone Wriedt Sørensen, with contributions by Anne Destrooper-Georgiades, Rune Frederiksen, Kristina Winther Jacobsen and John Lund, *Third preliminary report of the Danish archaeological excavations at Panayia Ematousa, Aradippou, Cyprus.*

Ingrid Strøm, *Hans Christian Andersen's visit to the Acropolis on 27th March 1841.*

Jacob Isager, *Propertius and the monumenta of Actium (IV,6 as a topographical source.).*

Rolf Hesse, Nygræsk-Dansk ordbog, Athen 1998 (Ekdoseis Pataki). Det Danske Institut fungerer, blandt andet sammen med Handelshøjskolen i Aarhus, som baggrund-gruppe for projektet.

I den nye serie *Miscellanea* er udgivet:

Peter Oluf Brøndsted, Interviews with Ali Pacha of Joanina in the autumn of 1812; with some particulars of Epirus, and the Albanians of the present day. Redigeret af Jacob Isager. The Danish Institute at Athens, 1999.

SIGNE ISAGER

Signe Isager, The late Roman villa in Halikarnassos, The inscriptions, i *Patron and Pavements in Late Antiquity*, ed. by Signe Isager and Birte Poulsen, Odense University Press 1997, 24-29.

Signe Isager, The Pride of Halikarnassos. Editio princeps of an inscription from Salma-kis, *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik* 123, 1998, 1-23.

INGE NIELSEN

Royal Palaces and type of Monarchy: Do the hellenistic Palaces reflect the status of the king?, *Hephaistos* 15, 1998, 137-161.

Royal banquets: The development of royal banquets and banqueting halls from Alexander to the Tetrarchs, i: *Meals in a Social Context*, eds. Inge Nielsen og Hanne Sigismund Nielsen (Aarhus Studies in Mediterranean Antiquity 1), Aarhus 1998, 104-135.

Studierejser, kongresser og foredrag

Signe Isager deltog i følgende kongresser:

- Diethnes Epistimoniko Synedrio Historias, Technes, Archaialogias tis Ko på Kos, 30. marts til 4. April 1997 og i The First International Samson Eitrem Seminar: Magic in the Ancient World, 4. - 8. april 1997 samt i XI Congresso Internazionale di Epigrafia Greca e Latina, Rom 18. - 24. september 1997.
- Nordisk seminar i antikkens historie, Göteborg, 21.-24. juni 1998.
- Foredrag på Historisk Institut, Athens Universitet.
- Filologisk Historisk Samfund 19. maj 1999.
- Arkæologikongres i Izmir, 24. maj 2000.

Undervisning/Ekskursioner

I november 1995 nedsatte bestyrelsen et udvalg med det formål at belyse instituttets funktion i forskellige undervisningssammenhænge. Udvalget består af instituttets direktør, de tre bestyrelsesmedlemmer, der repræsenterer universiteterne, samt af repræsentanten for Akademirådet. Medlem er også Finn Jorsal, Thisted Gymnasium, specielt med henblik på efteruddannelsen. Udvalget havde i 1996-1997 to møder, d. 4. april 1996 i Athen, d. 28. november 1996 i København.

I periode 5. – 16. januar 1998 blev der afholdt et kursus i Græsk Epigrafik for overbygningsstuderende på specialeniveau, ph.d. studerende samt adjunkter. Afholdt i samarbejde med Center for Antikstudier, Aarhus universitet.

Instituttet arrangerede en række ekskursioner:

27. marts 1999

Ekskursion for gæster fra Danmark til Artemis helligdommen i Brauron og minedistriktet Laurion.

13. 21. april 1999

"Athen som idealby". Tværfaglig ekskursion med temaet Athen som idealby, ved Annette Rathje og Hanne Marie Ragn Jensen, Københavns Universitet, Krasilnikoff og Erik Christiansen, Aarhus Universitet. Signe Isager og Kirsten Kvist holdt foredrag i forbindelse med ekskursionen.

6. maj 1999

Ekskursion af arkæologi og oldtidskundskabsstuderende, ved Maria Berg Briese, Syddansk Universitet. Signe Isager viste rundt i mindedistriktet Laurion.

7. oktober 1999

Ekskursion til Eleutherai, Theben og Phyle for deltagerne i indvielsen af Instituttets auditorium.

Stipendiemuligheder

VELUX FONDEN af 1981

VELUX FONDEN af 1981 har stillet et beløb til rådighed for Det Danske Institut i Athen til uddeling af stipendier. Stipendierne kan søges til forskningsophold inden for Grækenlands og Middelhavslandenes arkæologi, historie, sprog, litteratur, billedkunst, arkitektur og kulturtraditioner, samt af udøvende kunstnere. De er fortrinsvis beregnet for ansøgere, der søger længere ophold på instituttet.

Stipendierne er af to typer: A) Stipendier der består af frit ophold på Institutet. B) Stipendier på maksimalt 12.000 kr. månedligt, hvoraf der skal udredes husleje til instituttet.

Tildelingen foretages af Bestyrelsen for Det Danske Institut i Athen, og stipendierne uddeltes første gang til ophold i efteråret 1999.

Eleni Nakou Scholarships

Efter aftale med direktør Erik Holm og bestyrelsen for Eleni Nakou fonden udlyser fonden og Det Danske Institut i Athen hvert forår et antal stipendier. Opslaget har følgende ordlyd:

-

Eleni Nakou Scholarships

Til støtte for dansk-græske forbindelser

I samarbejde med Det danske Institut i Athen udbyder The Eleni Nakou Foundation et antal stipendier til støtte for unge danskere (grækere) som søger at videreuddanne sig i Grækenland (Danmark).

Stipendierne kan søges af studerende ved højere uddannelsesinstitutioner samt af andre unge, som vil udbygge deres kvalifikationer inden for erhvervslivet eller som søger at styrke den kulturelle kontakt og forståelse mellem Danmark og Grækenland i øvrigt.

Der forudsættes et ophold på minimum to måneder i Grækenland (Danmark). Der kan søges et stipendiebeløb på indtil 1,250 engelske pund (ca. 12.000 Dkr.).

Ansøgning på engelsk indeholdende curriculum vitae, studieformål, budget for rejse og ophold, samt anbefalingsskrivelser skal stiles til "Eleni Nakou Foundation" og fremsendes til Det danske Institut i Athen, Herefondos 14, Gr-105 58 Athen (mrk. Eleni Nakou)

-

Et enslydende opslag på græsk blev offentliggjort i Grækenland.

Fra dansk side blev bl.a. følgende ansøgninger imødekommet i de pågældende år:

- Kirsten Kvist Hansen, Græsk identitet i det tidlige 19.årh.
- Tore Tvarnø Lund, Byzantinsk musik.
- Simon Rubaudo, Grafisk novelle om Ødipus trilogi.
- Rasmus Videbæk, en film om landsbyen Petri, Lesbos.
- Inge Bønnerup, græsk dansk samarbejde om orgelspil.
- Eiríkur Smári Sigurdarson, Fundamentalisme og kontekstualisme i fortolkningen af græske videnskabelige værker.
- Ditte Lössl, Pontiske danse.
- Bente Pedersen og Julie Christiansen, Botaniske studier på Kreta .
- Sylvester Roepstorff, Dionysoskult og Kristendom.
- Lone Simone Simonsen, væver og tekstildesigner samt nygræskstuderende,

til studie- og arbejdsophold.

- Niki Bouras, jurastuderende, skal med Erasmus-stipendium begynde overbygningstudium i Athen.
- Kirsten Kvist, ph.d. studerende, Kretensernes politiske relationer 205-146 f. Kr.

Servicefunktioner

I løbet af perioden 1996-2000 har Institutttet været behjælpelig med at arrangere rejser, frikort m.m. i forbindelse med ekskursioner for et stigende antal danske undervisningsinstitutioner, primært gymnasie og HF skoler. Det har været højt prioriteret at give disse grupper rundvisninger på Institutttet og fortælle om Institutttets virke.

I 1996-2000 har instituttet formidlet guidetilladelser til en lang række personer heriblandt: Søren Dietz, Poul Pedersen, Ole Wagner, Thyge C. Bro, Mette Korsholm, Ingrid Strøm, Kristian Jeppesen, Lise Hannestad, Ib Høgsbo, Johan Bender.

Institutttet har ligeledes formidlet ansøgninger om tilladelse til at studere eller fotografere arkæologiske fund på græske museer eller antikke bygninger til publicering, samt assisteret ved bestilling af fotografier af genstande på de græske museer.

I andre tilfælde har Institutttet været danske forskere og studerende behjælpelig med at "spore" fund fra gamle udgravninger, med at fremskaffe græske faglige publikationer eller med at skaffe tilladelser til at benytte fagbiblioteker.

Grupperes besøg på Instituttet

1996

23. september Birkerød Gymnasium v. Bo Tao Michaëlis.

12. november Sønderborg Statsskole v. Mads Højer.

1997

4. marts Ordrup Gymnasium, Jørgen Wildt Hansen og Lone Hupfeldt.

5. marts Sønderø Gymnasium, Nordfyn.

13. marts Birkerød Gymnasium, Gitte Nielsen.

17. marts Allerød Gymnasium.

19. marts Vestfyns Gymnasium - Jesper Jensen fortalte om sine arkæologistudier i Athen.

20. marts Vestfyns Gymnasium - Heidi Wettstein fortalte om sine arkæologistudier i Athen.

15. maj Odense Universitet, Græsk-Romerske Studier v. Poul Pedersen.

12. juni Miljøkommissær Ritt Bjerregaard med følge.

15. september Vestjysk handelsskole - modtaget af Jørgen Lykke fra Den Danske Ambassade og af Jacob Isager, Odense Universitet.

30. september Skaarup Statsseminarium.

6. oktober: Tønder Gymnasium, HF og V (Geske Glahn).

1998

9. marts Vordingborg gymnasium.

26. marts Nørre Gymnasium.

1. april Kildegaard Gymnasium.

8. oktober Øster Borgerdyd gymnasium.

15. oktober Aarhus Universitet.

1999

14. marts Ordrup Gymnasium.

15. marts Vordingborg Uddannelsescenter.
16. marts Aarhus Købmandsskole.
19. marts Fire klasser fra Virum Statsskole.
22. marts Aalborg Katedralskole v. Torben Frische.
23. marts Allerød Gymnasium.
25. Aarhus Statsgymnasium.
4. maj Syddansk Universitet v. Maria Berg Briese .
26. juni Roskilde Universitetscenter.
17. september Svendborg Gymnasim.
20. september to hold fra Silkeborg Handelsskole.
22. september et hold fra Silkeborg Handelsskole.
27 september: Horsens Handelsskole – foredrag ved Jørgen Lykke, Den Kgl. Danske Ambassade.
30. september Ikast Handelsgymnasium.
15. oktober 2 klasser fra Vejen Gymnasium.

2000

29. marts Vestfyns Gymnasium
10. april Tørring Gymnasium
Samt besøg af yderligere ca. 20 gymnasieklasser.

I perioden 1996-2000 har Instituttet endvidere ydet service til bl.a.

Albertslund Amtsgymnasium
Arkitekstskolen i Aarhus
Arkitekstskolen i Aarhus v. Charlotte Bundgaard
August Silkeborg Seminarium
Aurehøj Gymnasium
Copenhagen Polis Centre v. Rune Frederiksen og Pernille Flensted-Jensen
Folkeuniversitetet i Hillerød
Folkeuniversitetet i Skive

Frederiksberg Gymnasiums HF-kursus v. Jørgen Falkesgaard
Frederiksberg Seminarium v. Viggo Harsløf
Frederiksborg Gymnasium
Frederiksborg Gymnasium
Frederiksborg Gymnasium og HF
Gymnasieskolernes Idrætslærerforening v Jette Engelbreth
Helsingør Gymnasium
Deutsches Gymnasium für Nordschleswig
Hjørring Gymnasium
Horsens Amtsgymnasium
Kalundborg Gymnasium og HF
Kildegård Gymnasium v. Gerd Møller Kristensen
Klassikerforeningen april 1996 (Mette Korsholm)
Kunsthistorie, KU
Københavns Universitet, kunsthistorie v. Thyge Bro
Københavns Universitet, v. Vincent Gabrielsen
Morsø Gymnasium v. Anders Bach Jensen
Mulernes Legatskole, Odense
Munkensdam Amtsgymnasium
Niels Steensens Gymnasium v. Karin Margareta Fredborg
Ny Carlsberg Glyptotek, v. Jette Christiansen
Nyborg Gymnasium og HF v. Pia Brøgger
Odense Katedralskole
Oktober 1997 Albertslund Amtsgymnasium
Ordrup Gymnasium v. Bolette Wulff
Ringkøbing VUC
Rødkilde Amtsgymnasium
Sankt Annæ Gymnasium
Thisted Gymnasium
Silkeborg Amtsgymnasium
Silkeborg Amtsgymnasium v. Preben Skovgaard Andersen

Skanderborg Amtsgymnasium v. Ann-Mari Lebel
Slagelse Gymnasium og HF
Thisted Gymnasium
Undervisningsministeriet v. Jens Boe Nielsen
Vejen Gymnasium og HF v. Karsten Skov Mogensen
VejlefjordskolenVejen Gymnasium og HF
Øster Borgerdydskole v. Inger Kluge
Aalborg Katedralskole
Aalborghus Gymnasium
Aalborghus Gymnasium
Århus Katedralskole
Aarhus Statsgymnasium
Aarhus Universitet v. Ole Thomsen

Besøgende i instituttets gæstehuse

Instituttet har i 1996-2000 huset en række personer, hovedsageligt fra Danmark og de andre nordiske lande. Studenter, lærere, forskere og kunstnere, som har boet i gæstehusene har, som grund for ønsket om at bo ved Det Danske Institut, angivet følgende årsager:

- I Forskere og studerende indenfor områderne nyere græsk sprog, historie og kultur, samt deltagelse i kurser i nygræsk i Athen.
- II Forskere og studerende indenfor området arkæologi, klassisk filologi, antikhistorie, filosofi og teologi.
- III Gymnasielærere og folkeskolelærere på studierejse og efteruddannelse.
- IV Forskere og studerende indenfor områderne moderne sprog og litte-

ratur, kunsthistorie, arkitektur, teatervidenskab, o.a.

- V Udøvende kunstnere indenfor teater, kunsthåndværk, billedkunst, litteratur og fotografi.
- VI Forskere og studerende indenfor naturfag, medicin, o.a.
- VII Gæster ved instituttet. Forskellige faglige formål.
- VIII Udenlandske gæster – idet vi samarbejder med især de nordiske institutter.

Følgende personer har boet i instituttets gæstehuse i 1996-1999:

Forkortelser: N: Norge, S: Sverige, F: Finland. Hvor intet andet angives er det DK.

I: Anne Lene Møller, Lena Hoff, Kirsten Kvist Hansen, Randi Köhn, Christina Skartved, Lene Møller, Harriet Hansen, Jane Berg, Tove Nørholt, Ebbe Kjerstrup, Lone Simone Simonsen, Britta Dueholm, Ditte Løssl, Eileen Sanda, Jes Engby-Larsen, Vasilika Zwergius, Panayota Goula, Rolf Hesse, Lis Frühling, Michael Bing, Hanne Roer, Anne Marie Nielsen, Ida Haugsted, Birgit Olsen, Susanne Bielefeldt, Anne Stauning, Bente Bisgaard, Anja Anderson, Anette Ballin, Bodil Høegh-Guldberg, Hanne Siemons, Vibeke Dalgas, Per Fibæk Laursen, Luise Sylvest Vestergaard, Christina Kaliviotis, Morten Vendt, Peter Vejleskov.

II: Marie Louise Bech Gregersen, Rikke Thomsen, Heidi von Wettstein, Marie Paldam Folker, Nicolay Zibrandsen, Christine Lorentzen Nielsen, Kim Jessen, Trine Wismann, Marianne Duchart, Rubina Raja, Jens A. Krasilnikoff, Henrik Eibye, Bo H. Petersen, Lars Albinus, Erik Ostenfeld, Lotte Zwicky, Jakob Højte, Peter Ammundsen, Marie L. Gregersen, Pernille Marcussen, Jesper Jensen, Louise Falck, Christine Lorentzen Nielsen, Annette Damm, Anne Sofie Hjernov, Hanne Thomasen, Rie Popp, Jes Troelsen, Anne Mette Lauritsen, Thomas Heine Nielsen, Bodil og Otto Steen Due, Jette Christiansen, Leif Erik Waag, Erikur Sigurdson, Sanne Houby Nielsen, Annette Rathje, Lone Wriedt Sørensen, Ole Thomsen, Minna Skaft Jensen, Johnny Christensen, Jens Erik Skydsgaard, Vincent Gabrielsen, Pia og Per Bilde, Helle Horsnæs, Anne Marie

Carstens, Rune Frederiksen, Toke Bahn Rastad, Simon Ryhede, Camilla Schneekoth, Pernille Hegnby Sørensen, Amalie Vest Eriksen, Sylvester Roepdorff, Kirsten Kvist, Stina Christensen, Helle Gjellerup, Hanne Thomasen, Rikke Christensen, Margit van Mehren, Helene Hastrup, Leif Erik Vaag, Jonas Eiring, Allan A. Lund, Torben Vestergaard, Bjørn Paarmann, Lone Leegaard, Søren Dietz.

III: Marianne Randrup Christensen, Herke Skaalum, Trine Bie-Olsen, Finn Jorsal, Mette Hyldgaard, Kirsten Holm Nielsen, Martin Rasmussen, Ole Wagner, Erik Worm, Janne Paarup, Søren Diderichsen, Per Rye, Gudrun Haastrup, Bodil Hess, Åse Saar, Ditte Brodersen, Niels Bock, Birgit Poulsen, Steen S. Nørgaard, Helle Ibsen, Jørgen Houby-Nielsen, Inger Kluge, Poul Kluge, Dorte Kokholt, Birte Mølhav og Ann Marie Lebel, Jens Barfod, Jørgen Wildt Hansen, Thomas Elkjer, Marianne Groth Bruun, Elsebeth Gottlieb, Bøje Gottlieb.

IV: Lisbeth Torp, Michael Nulleman, Karl Christiansen, Eva Christine Jensen, Bjarne Troelsen, Torben Frische, Gert Sørensen, Tina Skov Svendsen, desuden canadiske og australske kursister.

V: Jytte Loehr, Lone Simone Simonsen, Hans Henrik Frost, Camilla Valentiner, Nina Malinovsky, Ludo Leroy, Didder Geisler, Henrik G. Poulsen, Jean Marc Lafon, Snker Mortensen, Hans Peter Stubbe Teglbjærg, Gertrud Exner, Nina Hole, Lawrence Minsker.

VI: Søren Engelbrecht, Carsten Brandt, Kai Stræde, Michael B. Butts

VII: Thomas Heine Nielsen, Inge Nielsen, Klaus Frisman, Søren Dietz, Peter Hoffeldt, Knud Ketting, Thomas Bullinger, Karen Zahle, Mogens Pelt, Bodil Bundgaard, Flemming Johansen, Jens Refslund Poulsen, Lis Frühling, Michael Nissen, Marianne K. Olesen, Mikal Bing, Mikkel Georgsen.

VIII: Karin Grebert (S), Hege Agathe Ausøy (N), Ulrika Wahlgren (S), Kristi-

na Älveby (S), Kerstin Höghammer (S), Yvonne Hunt (USA), Lin-Christin Berentzen (N), Ann Edholm (S), Tom Sandquist (F), Kari Grødum (N), Fred Arid Pattersen (N), Ståle Bie (N), Håkan Hylin (S), Hanne Eklöf (S), Per Löthgren (S), Arja Karivieri (F), Richard Sørle (N), John Hayes (GB), Christopher Hägg (S), Carie Gratland og Lisa Bovell (Canada), Jenny Hjulman (S), Harry Rynanen (F), Roald Doctor (Holland), Antonio Corso (Italien), Gocha Tsetskhladze (Georgien), Ute Scvhuman (Tyskland), Lisa Mårtenson (S), Kristin Sampson (N), Anna Lindström (S), Janne Britt Gjose (N), Tale Vik (N), Atso Garhi (F), Alan Henry (Australien), Stephen Mc Philips (Australien), Guri Gunderson (N), Miia Saresma og Tiia Siitonen (F), Saari Heikonen (F), Anna Baltasis (S), Michimasa Doi (Japan), Kevin Fetherstone (GB), Christina Leimu (F), Hans Anderson (S), Namik Bodinaku (Albanien), Mike Stagmann (USA), Mikael Olin (S), Magnus Holmkvist (S), Jenny Anderson og Gabrielle (S), Richard Sangwill (S), Tommy Blomskog (S), Svante Rydberg (S), Renee Forsell (S), Thomas Thomell (S), Anita Lennerstedt (S)m Karin Raedle (Belgien), Alessandro Greco (Italien).

Medlemmer

Medlemmer af Det Danske Institut i Athen kan få udstedt kort, som giver gratis adgang til museer, monumenter og udgravningspladser og der er i beretningsperioden udstedt et antal sådanne kort.

HOMERS PUBLIKUM

Af professor Minna Skafté Jensen, Syddansk Universitet

De Sømænd som fortæller denne Historie, Mr. Clay, er fattige og lever et ensomt Liv paa Søen. Det er derfor de fortæller om det rige Hus og den smukke Dame. Men den Historie, som de fortæller, har aldrig fundet Sted.

Karen Blixen: Den udødelige Historie, Kbh. 1958

Indledning

Der er en hel del steder hvor Homer beskriver sangere der underholder et publikum. Det gælder særlig Odysseen, som har to ret detaljerede portrætter: Femios, der underholder bejlerne i Odysseus' borg på Ithaka, og Demodokos, som er faiakernes sanger. De synger typisk om aftenen når man fester; Femios synger kun for mænd (selv om Penelope fra sit kammer godt kan følge med i hvad han synger om), mens Demodokos har kong Alkinoos, dronning Arete og deres indbudte gæster som publikum. Man har naturligt nok læst disse passager som en slags selvportrætter fra digterens side, og det er den almindelige opfattelse at også Homers eget publikum bestod af aristokrater.

Men rent faktisk er fortælleren i Iliaden og Odysseen omhyggelig med at lægge afstand til sit emne. Han gør det helt klart at de helte han synger om, levede i længst forsvundne dage hvor alt var større og bedre end det er i hans egen tid. Når Aias i kamptummelen tager en stor sten og slynger den mod sin modstander, får vi at vide at knap to mænd af den slags der fødes nu om stunder, ville kunne løfte sådan en sten fra jorden. Personerne i fortællingen er helt bevidste

om at der er langt fra dem til os. Det sker at de siger til hinanden: ”Vi må vel gennemleve alle disse ting for at kommende slægter kan have noget at synge om.”

Der spises og drikkes i rigelig mængde. Homer er ikke den der sender sine soldater ud at slås på tom mave. Man ofrer hekatomber til guderne, og ordet er en afledning af talordet 100, som om der hver gang må hundrede okser til; guderne får dampen der stiger op mod himlen, og menneskene guffer lystigt stegemaden i sig. Spisningen afsluttes regelmæssigt med et vers der i Chr. Wilsters oversættelse lyder:

Men da Enhver havde stillet sin Lyst til Mad og til Drikke ...

Der er altid mad nok, ingen går sulten fra et måltid. Nestor drikker sin vin af et smukt forsiret guldbæger, og hos Menelaos hjemme i Sparta er festsalens vægge beklædt med guld. Jeg tror at digteren dvæler ved al denne overflod netop fordi hans publikum ikke har det sådan. Hvis det ikke er for sikkert at man selv bliver mæt hver dag, er glæden ved at høre om festmiddagene så meget des større. Som velnærede moderne vesterlændinge mangler vi måske en af de basale forudsætninger for at nyde Iliaden og Odysseen.

Derimod tror jeg at de æstetiske og moralske normer er fælles for heltene og tilhørerne. Nok findes der ikke længere mænd der er så stærke som Aias; men beundringen for mod og styrke er den samme. Digteren projicerer sin egen tids idealer og formodentlig også sine egne personlige holdninger tilbage på de mytiske fortællinger der er hans emne.

I det følgende er jeg inspireret af tyske og italienske forskere som har interesseret sig for at læse ud af litteraturen hvem den henvender sig til; man taler om ”den implicitte læser” (Wolfgang Iser) eller ”modellæseren” (Umberto Eco). Jeg bruger i denne forbindelse navnet Homer uden at interessere mig for forfatterforholdene, simpelthen = digteren/digterne af Iliaden og Odysseen.

De fattige tilhørere

Genren er heltepos, og det er naturligvis også de store helte det handler om – Achilleus, Odysseus, Hektor, og hvad de nu hedder allesammen. Men rundt om de store er der et virvar af mindre, og dem hører man faktisk også ganske meget om. Især er der svinehyrden Eumaios, som er en af hovedpersonerne i anden halvdel af Odysseen. Jeg har let ved at forestille mig de småkårsfolk der synes det er herligt at høre om heltene, men sværere ved at forestille mig de aristokrater der følger en svinehyrdes bedrifter med åndeløs spænding.

Et berømt træk hos Homer er de mange såkaldte lignelser hvormed begivenheder i heltenes verden anskueliggøres for publikum. Groft taget er der to slags: eksotiske sammenligninger f.eks. med guder eller løver, og sammenligninger med hverdagsforhold. Det er den anden kategori der interesserer mig her. Den græske hær der samler sig til kamp på sletten foran Troja, ligner fluer der flokkes om mælkespandene, og midt i mylderet er anførerne lige så sikre i at udskille deres mandskab som fårehyrder er til at kende deres egne dyr fra de andres. Tit er lignelserne udformet sådan at der er nogen hvis øjne man ser med. En tåge er f.eks. så tæt at en tyv ville elske den. En særlig detaljeret lignelse beskriver Achilleus der er i kamp med flodguden Skamander og har det som når man graver grøfter for at lede vand ud til markerne, og vandet er genstridigt og hele tiden bryder igennem de diger man vil regulere det med – digteren lader os mærke den store helts desperation over den overmægtige flodgud ved at appellere til noget han regner med vi selv kender til. Også uden for de egent-

lige lignelser sker det at Homer refererer til hverdagserfaringer. F.eks. har han en sammenfattende beskrivelse af hvordan de to hære slås hele formiddagen, men da de kom til den tid på dagen hvor skovhuggeren tager madpakken frem, skete der følgende ... Med passager af denne slags mener jeg vi er ganske tæt på den implicitte tilhører.

Det passer ind i billedet at Signe Isager og Jens Erik Skydsgaard i deres bog om oldtidens græske landbrug fremhæver hvor konkret og velinformeret Homer er om bøndernes hverdag. Søfart, håndværk og fiskeri hører man også om, og kvindernes arbejde spiller en stor rolle. Penelopes væv har en vigtig plads i intrigen; men Helena og Andromache sidder heller ikke med hænderne i skødet. Om det så er gudinder som Kirke og Kalypso, væver de, og når Athene tager ned til jorden for at gribe ind i menneskenes krig, tager hun først den peplos af hun selv har vævet, og folder den pænt sammen. Faiakerdronningen Arete sidder med sine slavinder og spinder da Odysseus ankommer, og den unge prinsesse har selv været ved stranden for at klare familiens storvask. En vidunderlig lille kvindedetalje er det at da det bliver hen på aftenen, og kongen og dronningen endelig er alene med deres ukendte gæst, er det første dronningen spørger ham om, hvordan det kan gå til at han har tøj på der er vævet i hendes husstand. Man kan mærke hvordan det har distraheret hende hele aftenen – sådan ville moderen til en smuk ung pige have det i vore dage hvis en totalt ukendt mand dukkede op i en sweater hun selv havde strikket.

I anden halvdel af Odysseen er helten incognito til stede i sin egen gård og sætter alle sine husfolk på prøve. Men han bliver også selv prøvet: gennem den ene efter den anden af hans slaver får vi hans skudsmål, og vi forstår at han har været en god herre der har behandlet sine folk ordentligt. Det er en vigtig del af de midler digteren bruger til at gøre ham sympatisk for os med.

Hans ankomst til Ithaka er blevet kritiseret af nogle af de mere idealistiske Homerforskere. Faiakerne bringer ham hjem og bærer ham sovende i land og stiller alt hans gods op ved siden af ham på stranden. Da Odysseus vågner, er sømændene væk, og hans første tanke er at de nok har bestjålet ham, så han giver sig til at tælle alle sine ejendele. Det har mange fundet var en lidet heroisk opførsel. Skal man sammenligne scenen med noget i vore dage, synes jeg at Odysseus mest af alt ligner en fremmedarbejder der efter mange år kommer hjem til sin landsby: Nu gælder det om at være blevet rig i løbet af de mange år borte fra hjemmet.

Med alle den slags træk henvender Homer sig til et publikum som nok ved hvor meget hårdt arbejde man må præstere for at klare til dagen og vejen. Og ved at projicere hverdagen tilbage i tid og opad socialt kaster han glans over den. De mange timer ved væven bliver lettere at klare når man ved at gudinderne også væver, og storvasken bliver måske mere attraktiv når man tænker på at det er den der giver prinsesser chance for at træffe flotte fyre.

Mænd og kvinder

Iliaden og Odysseen er digte om store bedrifter og fantastiske rejser, om mod, styrke og tragisk heldedød; men de handler også om en række langt mindre heroiske emner. Vi hører meget om familierelationer: brødre, søstre, forældre og børn. Ikke mindst hører vi om mødre og sønner: Thetis og Achilleus, Penelope og Telemachos, Hekabe og Hektor, Althaia og Meleager. Og en lang række par passerer revy for os, harmoniske og disharmoniske og mange midt imellem.

Odysseen er indlysende en ægteskabshistorie. Men Iliaden er også meget optaget af parforhold, og det er en ejendommelighed at selv om der hos Homer er et uoverstigeligt skel mellem guder og mennesker fordi mennesker dør, guder

ikke, behandles guderne i forhold til ægteskabstemaet nærmest som om de var en menneskelig overklasse. Faktisk lader det sig gøre at beskrive homeriske parforhold i moderne termer selv om familiestrukturerne er fundamentalt anderledes end vore. Homer har f.eks. et rigt og detaljeret ordforråd til at beskrive alskens forskellige måder mennesker kan være besvogret med hinanden på, hvad der slet ikke er brug for i vores kultur. Selv Priamos, der med sine mange koner og halvtreds sønner er fremmed for græsk familieopfattelse, fremstilles sådan at hans forhold til Hekabe er ganske som et 'normalt' ægteskab.

Man kan opstille en skala over parforhold, der går fra de lykkelige til de konfliktfyldte. Lykkelige par er Priamos og Hekabe, Hektor og Andromache, Odysseus og Penelope, og Alkinoos og Arete, og dermed har vi fået et varieret billede af unge og gamle, par der har et fredeligt liv sammen, og par der må klare adskillelse. I den modsatte ende af skalaen befinder Zeus og Hera sig. De er i åben konflikt og holder sig ikke tilbage for at skændes i børnenes påhør, faderen truer moderen til tavshed, en søn må forsone dem; han er krøbling som resultat af at hans fader har udsat ham for vold da han var lille. Agamemnons og Klytaimnestras forhold er så disharmonisk at det ender med at konen slår manden ihjel. Achilleus' forældre, Peleus og Thetis, er ikke i åben strid, men de lever adskilt; Thetis, som er en havfrue, er forlængst vendt tilbage til sin fars bolig i havet, og den gamle Peleus sidder alene i sin borg.

Mellem disse yderpunkter er der en række mellempositioner. Helena har haft to mænd, som begge er under hende i status for så vidt som hun er datter af Zeus. Hendes forhold til Menelaos er beskrevet med underfundig humor; de to lever værdigt og harmonisk sammen da Telemachos besøger dem i Sparta, men Helena er ret fremtrædende på sin mands bekostning, og vi mindes diskret om at hun faktisk gjorde ham til hanrej i sin tid. I Iliaden ser vi hende sammen med Paris i en fase hvor betagelsen er forduftet, og hun fortryder at hun rendte hjemmefra sammen med ham. Hun er flov over at han ikke er no-

gen særlig energisk kriger, og trænger ind på ham for at få ham til at gå ud at slås. Det er i skærende kontrast til Andromache der på alle måder prøver at snakke sin højtelskede mand fra at deltage i krigen. Hvorfor skal han absolut være så tapper? Han skulle meget hellere blive inden for byens beskyttende mure og så sørge for at sætte godt med mandskab til at vogte de udsatte punkter af befæstningsværket.

Godtager vi at dette er et af Homers midler til at vise om mennesker elsker hinanden eller ej, bliver det mest tragiske i Achilleus' historie næsten at hans egen fosterfader, den gamle Foinix, prøver at overtale ham til at gå i krig. Achilleus har valget mellem et langt, lykkeligt liv uden berømmelse og et helte-liv der vil give ham et evigt ry til gengæld for en tidlig død. Men sådan som det beskrives i Iliaden, bliver hans korte liv endnu mere tragisk af den frysende ensomhed man mærker da netop Foinix presser ham i retning af at vælge helledøden.

Utroskab

Der er mange utro ægtemænd hos Homer. Zeus, Priamos, Odysseus og Agamemnon, for nu at opregne de mest iøjnefaldende. De er det hver på sin særlige måde. Zeus er brovtende stolt af sine mange erobringer og praler endda af dem over for Hera – og vi synes han har ret godt af at hun tager ham ved næsen! Scenen hvor Hera på listigste vis forfører sin egen ægtemand for at grækerne i mellemtiden kan få fremgang over for trojanerne, er en af perlerne i Iliaden. Priamos har simpelthen en masse børn med en række andre kvinder end Hekabe, og det gøres ikke til et negativt træk i hans karakter. Odysseus, den stakkels mand, er så længe væk hjemmefra at der må lidt eventyr til for at forsøde hans tilværelse, og det er trods alt til Penelopes ære at han foretrækker hende frem for de gudinder der gerne vil holde på ham. Agamemnon er også hjemmefra, og i Iliaden fremstilles det som normal praksis at mændene i felten

har kvinder de har taget som krigsbytte. Men i den indledende scene på hærforsamlingen, hvor konflikten mellem ham og Achilleus bygges op, siger Agamemnon at han elsker pigen Chryseis højere end sin ægteviede Klyttaimnestra derhjemme. Hvad er dog det for noget at stå og sige i al offentlighed? Det kan til syvende og sidst ikke undre os at det ægteskab endte som det gjorde.

Det er altså normalt at ægtemændene er utro, men lige så normalt at deres koner ikke synes om det. Om Laertes fortælles det at han som ung gerne ville have ligget i med slavinden Eurykleia, men lod være med det af hensyn til sin kone. Og da Odysseus til sidst fortæller Penelope om sin omtumlede hjemrejse fra Troja, slører han en smule de dele af historien der handler om damebekendtskaber.

Det forekommer også at koner er deres mænd utro. Det gælder både Helena og Klyttaimnestra. Men den lystigste historie om en utro hustru er den sang om Ares og Afrodite som Demodokos giver til bedste for faiakerne. Den er en underfundig blanding af guddommelighed og noget særdeles menneskeligt. Hefaistos fremstilles nærmest som om han var smed i et lille landsbysamfund. Han føler sig snydt fordi hans kone nok er smuk, men ikke dydig, og vil gå til hendes far og kræve brudepengene tilbage. Det er bemærkelsesværdigt at historien er fortalt sådan at sympatien er hos den smukke og utro kvinde, mens det er hendes smålige ægtemand man har til bedste da den pikante historie opløses i latter.

Og så er der de enlige og seksuelt aktive kvinder Kalypso og Kirke. De kunne have været negativt tegnet, men er i deres forskellighed hver for sig interessante og genkendelige. Desuden er der det uforglemmelige portræt af den uskyldige unge Nausikaa, der straks på stedet forelsker sig i den spændende fremmede.

Harmoni

De lykkelige par har det til fælles at ægtefællerne er hinandens lige socialt og psykisk. Alkinoos og Arete er farbror og niece; hun forekommer en smule stærkere end sin mand, men på en respektfuld måde. Odysseus og Penelope er hinandens lige i klogskab, og er han efterstræbt af skønne kvinder, er hun jo ikke mindre ombejlet, må man sige. Hektor og Andromache ligner hinanden i deres ansvarsfuldhed og gensidige kærlighed. Hvor de er det tragiske unge par, er Priamos og Hekabe de tragiske gamle. De kender hinanden fra et livs fællesskab og behøver ikke ømme ord. Vi oplever dem efter Hektors død, de vrisser ad hinanden, Priamos skælder ud på de sønner han har tilbage, og da Hekabe hører at han alene vil tage over til grækernes lejr for at hente Hektors lig, er hendes reaktion: ”Nu har den sidste rest af forstand da forladt dig” – omsat til moderne sprog antyder hun at han er ved at være senil. Men i virkeligheden er det det samme mønster som vi har set før: det er hendes kærlighed til manden der gør at hun vil forhindre ham i at tage af sted på den farefulde færd. Gennem de vrantne ord hører vi hendes dybe bekymring.

Når Homer lægger så stor vægt på at beskrive familieforhold, tror jeg han henvender sig til et publikum hvori der findes både mænd og kvinder, og alle aldersgrupper fra børn til gamle.

Ved at projicere temaer fra sin egen samtid tilbage og opad gør digteren det muligt at behandle dem uden at det bliver pinligt for alle parter. Jo ømfindtligere emnerne er, jo højere opad lægger han dem. Ægteskabet i åben konflikt, familievolden, de utro kvinder og de enlige og farlige hører til i gudernes verden eller den allerøverste menneskelige sfære.

I oldtidens Grækenland satte man ikke noget skel mellem epos og læredigt, og

jeg mener Homer er lige så belærende som Hesiod. Men han er det uden løftede pegefingre. Ved at gennemspille en række variationer af menneskeliv giver han sine tilhørere noget at efterligne, andet at holde sig fra. Intet menneskeligt er ham fremmed; efter to et halvt årtusinde er det stadig muligt at gå til Homer for at finde tematiseringer af de helt centrale menneskelige relationer.

(Jeg har skrevet udførligere om disse emner i bogen ”Homer og hans tilhørere”, Gyldendal 1992.)

DET DANSKE INSTITUT I ATHEN

Herefondos 14, Plaka

(Platias Aghias Aikaterinis)

GR-105 58 Athen

Tel. +30 210 32 44 644

Fax +30 201 32 47 230

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ

Χαιρεφώντος 14, Πλάκα

(Πλατεία Αγίας Αικατερίνης)

GR-105 58 Αθήνα

Τελ. +30 210 32 44 644

Φαξ, +30 201 32 47 230

E-mail: info@diathens.gr

Homepage: www.diathens.gr

